

ABSTRAKTBOK

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor
Årskonferens
9-10 april 2025
Mälardalens universitet
Eskilstuna

Psykiatrisk omvårdnad – rättigheter och möjligheter för alla

SPONSORER

BONLIVA

WE CONNECT CARE

VÄLKOMNA TILL ÅRETS HÖJDPUNKT!

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor bjuder in till årskonferensen i Eskilstuna 9-10 april 2025. Konferensens tema är ”Psykiatrisk omvårdnad – rättigheter och möjligheter för alla”, ett tema som vi tillsammans med er hoppas kunna belysa utifrån många viktiga perspektiv. Vi ser fram emot givande dagar där erfarenheter och kunskap kan utbytas och spridas så att kollegor från alla delar av vårt avlånga land kan inspireras för att fortsätta utveckla och förbättra omvårdnaden inom vårt område. Konferensen genomförs i samarbete med Mälardalens universitet, i deras centralt belägna lokaler.

Praktisk information

Konferensen äger rum på Mälardalens universitet i Eskilstuna. Presentationer sker i dubbla spår i lokal A1-068 och A2-004. I entréhallen kan du besöka sponsorer och utställare. Det är även där fika och lunch serveras.

Registrering:

Entréhallen, Mälardalens universitet. Huvudentré/ingång från Hamngatan 15.

Wifi:

Meddelas på plats.

Hashtag:

Använd #prfeskilstuna2025 för kommunikation i sociala medier

Fototävling

Du kan var med och tävla om några böcker från Studentlitteratur! Ta en bild som associerar till årets tema under konferensen och skicka till styrelseledamot

Göran Nilsson 070-3050428

Vinnare utses under konferensen.

Konferensmiddag:

Konferensmiddag äger rum på Munktellmuséet för dig som gjort föranmälan till den i samband med anmälan till konferensen.

PROGRAM

Dag 1 onsdag den 9 april 2025

08:15 – 09:00	Registrering i entréhallen	
Lokal	A1-068	
09:00 - 9:15	Inledning och välkommen	
9:15 – 10:00	Keynote: Michell Malmgren Mot en stukad själ och hopplöshet finns inga mediciner	
10:00 – 10:30	Paus med kaffe – utställning	
Lokal	A1-068	A2-004
10:35 – 10:55	Oona Lassenius Athena–möjlighet till fortbildning för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård	Britt-Marie Lindgren När tiden är rätt – mäns erfarenheter av återhämtning från självskadebeteende
11:00 – 11:20	Mårten Jansson & Zarah Melander ”Det blir dyrare att leva ju sjukare jag är”–NSPH:s kartläggning av livsvillkoren för personer med psykisk ohälsa och deras anhöriga	Johanna Salberg Positiva avvikelser i psykiatrisk omvårdnad - sjuksköterskors erfarenheter av rebelledarskap
11:25-11:45	Katrine Nygaard Baltzis Våga mer än du törs – att samtala med media om den kliniska verkligheten	Jenny Karlsson Vem styr skeppet? Erfarenheter av att implementera Safewards inom rättspsykiatrisk vård
11:45 – 13:00	Lunch	
13:00 -13:20	Tide Garnow Förtvivlad och ensamare än någonsin- Existentiellt ensamhet och ledsenhet under ungdomstiden	Nationella forskarnätverket för sjuksköterskor inom psykiatrisk omvårdnad – Möte för medlemmar i forskarnätverket
13:25 – 13:45	Maria Niinimaa Existentiell ensamhet under ungdomstiden med fokus på ungdomar med substansbruk	
13:50-14:30	Workshop Susanne Tell, Louise Kimby, Åsa Höij & Alinda Blomkvist Hur kan vi stärka och utveckla sjuksköterskans kompetens och roll för att uppnå rättssäker tvångsvård?	
14:30 – 15:00	Paus med kaffe - utställning	
15:00-15:30	Jenny Molin & Andreas Glantz Tid Tillsammans från starten och in i framtiden	Hanna Tuvesson Hur kan vi stödja återhämtning vid stressrelaterad ohälsa?
Lokal	A1-068	
15:35 – 16:20	Keynote: Oona Lassenius och Tomas Kumlin Personcentrerad vård – Är det självklara verkligen så självklart?	
16:30 -	Årsmöte	
18:30 -	Konferensmiddag på Munktellemuséet	

Dag 2 torsdag den 10 april 2025

Lokal	A1-068	
09:00 - 9:15	Inledning och välkommen	
9:15 – 10:00	Keynote: Karin Örmon Mäns våld mot kvinnor - Psykisk ohälsa, vårdens ansvar och möjligheter till förändring	
10:00 – 10:30	Paus med kaffe - posterutställning	
Lokal	A1-068	A2-004
10:30-11:10	Workshop Louise Kimby & Åsa Höij Hur kan vi ge en personcentrerad vård och omsorg vid psykiatriska tillstånd och psykisk funktionsnedsättning?	Workshop Hanna Tuveesson, Jenny Karlsson & Johanna Salberg Specialistsjuksköterska inriktning psykiatrisk vård – Hur synliggörs kompetensen i klinisk vardag?
11:15-11:35	Mattias Vincze Tidvattenmodellen – en möjlighet att främja delaktighet och återhämtning samt utveckla vårdkulturen inom rättspsykiatrisk vård.	
11:40-12:00	Lena Wiklund Gustin Återhämtningsinriktad psykiatrisk omvårdnad – vad är viktigt för patienterna?	
12:00 – 13:00	Lunch	
13:10-13:30	Andreas Söderberg Hur påverkar personalens beteenden patientdelaktighet i rättspsykiatri?	Nationellt nätverk för specialistsjuksköterskeutbildning inriktning psykiatrisk vård - Möte för medlemmar i nätverket
13:35-13:55	Gustav Björnberg Att vara en familj när någon i familjen vårdas inom rättspsykiatrisk vård	
14:00-14:20	Julia Karlberg & Lilijan Housou Förstärkningspersonalens upplevelser av att ingripa vid en högrisksituation inom den rättspsykiatriska vården	
Lokal	A1-068	
14:25 – 15:10	Keynote: Kristina Eivergård Det verbala språkets skapande konsekvens?	
15:10- 15:30	Avslutning	
15:30	Take away fika	

ABSTRAKT

Presentatör: Michell Malmgren

Titel: Mot en stukad själ och hopplöshet finns inga mediciner

Keynote

Jag är född och uppvuxen i södra Stockholm. Jag fick tidigt i livet se baksidan av den socioekonomiska katastrofen som ofta kommer med schizofreni. Jag har arbetat för FN, EU och kandiderat för regionvalet. Jag är sakkunnig för Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare inom psykiatriområdet/socialtjänstområdet. Under föreläsningen berättar jag en levande historia om hur det var som barn och är som vuxen att leva och handskas med schizofreni. Allt från röster och paranoia till förnekelse och ansvarstagande. Men också om min kontakt med vården och övriga myndigheter under ungdomsåren samt hur livet ser ut idag, då jag lever ett liv där jag känner hopp och har framtidstro.

Presentatör: Oona Lassenius och Peter Lönnqvist

Titel: Athena- möjlighet till fortbildning för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård.

I Svensk sjuksköterskeförenings policy för sjuksköterskors fortbildning anges att sjuksköterskor ska ges förutsättningar för livslångt lärande. Här hänvisas till WHO som menar att satsningar på sjuksköterskeprofessionen ska ses som en investering. Idag finns begränsade möjligheter för fortbildning för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård. För blivande specialistläkare i psykiatri finns flera etablerade kurser som ges inom ramen för Mer teori i ST-utbildningen (METIS). METIS-kanslin finns i samtliga sex sjukvårdsregioner. Kansliet för sjukvårdsregion Mellansverige har uppmärksammat behovet av att utveckla fördjupningskurser även för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård, och det var så projektet Athena startade. Syftet med projektet Athena är att utveckla evidensbaserade fördjupningskurser i psykiatrisk omvårdnad för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård. Målet med kurserna är att denna yrkesgrupp får en högre kompetens och på så vis stärka utvecklingen av evidensbaserad, säker och personcentrerad psykiatrisk vård, samt professionen. Att utveckla en kurs inom ramen för METIS innebär att en pedagogiskt genomtänkt och väletablerad struktur följs. Athena-kurserna följer således samma struktur. Kursutvecklingen sker i ett tätt samarbete mellan kliniskt verksamma specialistsjuksköterskor från de sju regioner som ingår i sjukvårdsregion Mellansverige, personal från METIS-kansliet samt representanter från akademien. Två pilotkurser har arbetats fram med teman: Specialistsjuksköterskans läkemedelsansvar med fokus på personcentrering och säker vård samt Tvång i psykiatriskvård–Specialistsjuksköterskans ansvar att leda personcentrerad och säker vård. Athenas fördjupningskurser för specialistsjuksköterskor i psykiatrisk vård utgör ett viktigt bidrag för utvecklandet av specialistsjuksköterskans kompetens, vilket i sin tur kan bidra till en mer personcentrerad och säker psykiatrisk vård.

Presentatör: Britt-Marie Lindgren

Titel: När tiden är rätt – mäns erfarenheter av återhämtning från självskadebeteende.

Tidigare forskning har främst fokuserat på kvinnor och definitioner av självskada, dess funktioner, hantering, förebyggande och återhämtning. I en scoping review fokuserade vi på forskning om män som skadar sig själva, deras erfarenheter, orsaker till självskadebeteende samt effektiva förebyggande strategier. Den visade att mäns självskadebeteende är kopplat till psykisk sjukdom, affektreglering, förlust av självkontroll och interpersonell kommunikation. Metoderna varierade stort, bland annat användning av vassa föremål, injektioner, förtäring och riskfyllt beteende. Få studier handlade om terapeutiska insatser för män, och att det finns ett behov av studier som beaktar kliniska och personliga aspekter av mäns återhämtning. Vi gick vidare med att beskriva mäns erfarenheter av återhämtning från självskadebeteende och genomförde 11 semistrukturerade intervjuer med vuxna män. Vi använde en abduktiv ansats och CHIME-ramverket (samhörighet, hopp, identitet, mening, egenmakt) när vi analyserade intervjuerna. I analysen identifierades ett huvudtema: "När tiden är rätt", och fem underteman: att hitta stöd, lita på förändring, självupptäckt, ny förståelse och strategier för att hantera livet, som visade männens erfarenheter av återhämtning från självskadebeteende. Vidare att, att lämna självskadebeteendet inte var det som definierade återhämtning.

Presentatör: Mårten Jansson & Zarah Melander

Titel: "Det blir dyrare att leva ju sjukare jag är" – NSPH:s kartläggning av livsvillkoren för personer med psykisk ohälsa och deras anhöriga.

Under denna föreläsning presenteras resultaten från NSPH-rapporten 2024 "Det blir dyrare att leva ju sjukare jag är". NSPH-rapporten 2024 är en unik kartläggning av livsvillkoren för personer med psykisk ohälsa och deras anhöriga, samt en lägesbeskrivning av arbetet med brukarinflytande bland landetskommuner och regioner. Rapporten bygger på en undersökning med över 2300 svarande med erfarenhet av psykisk ohälsa/anhöriga, samt en Novusundersökning om brukarinflytande. Här lyfts bland annat erfarenheter av vård och omsorg, diskriminering, delaktighet och ekonomiskt stöd. Undersökningen 2024 fokuserar särskilt på den ekonomiska situationen för gruppen. Undersökning visar på stora utmaningar för såväl den som är drabbas av psykiskohälsa, deras anhöriga men även för samhället i stort.

Presentatör: Johanna Salberg

Titel: Positiva avvikelser i psykiatrisk omvårdnad - sjuksköterskors erfarenheter av rebelledarskap.

Sjuksköterskor spelar en nyckelroll i personcentrerad psykiatrisk vård genom att ta ansvar för att stödja patienters återhämtning, främja självständighet och bygga förtroendefulla relationer. Dock kan organisatoriska regler stå i konflikt med sjuksköterskors etiska värderingar och kunskap, vilket leder till moralisk stress, utbrändhet och uppsägningar. Med utgångspunkt i teorin om positiv avvikelse har tidigare forskning identifierat hur sjuksköterskor kan utöva "positivt rebelliskt ledarskap" genom att leda och bedriva omvårdnad på sätt som skiljer sig från normer,

regler, uppförandekoder och arbetsplatsstrategier. Syftet med vår studie var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av rebelledarskap inom psykiatrisk vård. Vi använde en kvalitativ deskriptiv design med semistrukturerade individuella intervjuer med 33 sjuksköterskor med erfarenhet av psykiatrisk vård. Initialt genomfördes en kvalitativ innehållsanalys av data från fyra olika kliniska kontexter, sedan genomfördes en metasyntes med stöd av generativ artificiell intelligens. Temana i det preliminära resultatet belyser sammantagna den komplexa och ofta kontroversiella naturen av rebelliskt ledarskap inom psykiatrisk omvårdad. Ett sådant ledarskap kan driva betydande förbättringar i vården och arbetsplatskulturen, men det kräver också en stödjande miljö, stark personlig övertygelse och motståndskraft hos de sjuksköterskor som väljer att leda på detta sätt. Även om utmaningarna och stödet kan skilja sig något beroende på respektive kontexts karaktär, är de övergripande temana konsekventa. Rebelledarskap inom sjuksköterskans professionsutövande innebär att möta isolering och motstånd, att behöva betydande stöd, att påverka i den kliniska kontexten, samt att visa personlig integritet och professionellt engagemang, allt för att förbättra vården genom innovativt ledarskap.

Presentatör: Katrine Nygaard Baltzis

Titel: Våga mer än du törs – att samtala med media om den kliniska verkligheten.

Sjuksköterskor kan vara rädda för att deras uttalanden i media ska påverka deras arbetsförhållanden, deras relation med arbetsgivare eller deras anställning. Det kan finnas oro för att kritiska uttalanden om exempelvis arbetsmiljö eller vårdpolitik kan leda till negativa konsekvenser. Sjuksköterskor har inte utbildning eller erfarenhet av att hantera media, vilket kan göra att de känner sig osäkra på hur de ska uttrycka sina åsikter eller vad de får säga utan att riskera att missförstås eller framstå på ett negativt sätt. Trots dessa utmaningar finns det exempel på sjuksköterskor som engagerar sig i media, särskilt när de vill lyfta viktiga frågor om vård, arbetsmiljö eller sjukvårdsresurser. Stöd från fackliga organisationer och utbildning i mediehantering kan bidra till att fler sjuksköterskor känner sig bekväma att uttrycka sina åsikter offentligt. Syftet med presentationen är att stärka sjuksköterskor att samverka med media när det anses samhällsrelevant. Sjuksköterskor är ofta de som har närmast kontakt med patienter och upplever praktiska problemen inom vården varje dag. Genom att dela sina erfarenheter och insikter i media kan de hjälpa allmänheten att förstå de utmaningar som finns inom sjukvården, som personalbrist, dåliga arbetsvillkor eller bristande resurser. Detta kan i sin tur leda till ökad medvetenhet och politiska förändringar.

Presentatör: Jenny Karlsson

Titel: Vem styr skeppet? Erfarenheter av att implementera Safewards inom rättspsykiatrisk vård.

Komplexa vårdbehov inom rättspsykiatrisk vård kan leda till konfliktfyllda situationer. Safewards är en evidensbaserad modell som syftar till att proaktivt förebygga hot, våld och tvångsåtgärder. Modellen består av tio interventioner som fokuserar på social inkludering, språkets påverkan samt att ge stöd till patienter i stressfyllda situationer.

Genom att skapa en mer återhämtningsinriktad vårdmiljö kan Safewards bidra till ökad trygghet för både personal och patienter. Tidigare studier har visat på särskilda utmaningar vid implementering i rättspsykiatrisk vård, särskilt med tanke på långa vårdtider och säkerhetsaspekter. Studien som presenteras syftar till att beskriva omvårdnadspersonals erfarenheter av implementeringen av Safewards på inom rättspsykiatrisk vård. Studien omfattade nio deltagare – sju mentalskötare och två sjuksköterskor – som deltog i två fokusgruppsintervjuer. Data analyserades med kvalitativ innehållsanalys. Identifierade teman i resultatet belyser utmaningar och förutsättningar i implementeringen av Safewards. Brist på ledarskap och resurser skapade osäkerhet, och tveksamhet fanns kring patientinvolvering och metodens anpassning till klinisk praxis. Engagemang hos metodstödjare och ledning var avgörande, liksom en strukturerad process med reflekterande diskussioner. Värderingskonflikter, hög personalomsättning och brist på ledningsstöd utgjorde hinder, medan behovet av att anpassa interventioner lyftes fram. För att framgångsrikt implementera Safewards i rättspsykiatrisk vård krävs ett tydligt ledarskap och en strukturerad implementeringsprocess. Säkerhetsaspekter och långa vårdtider kan påverka implementeringen vilket understryker vikten av att anpassa modellen efter kontextuella förutsättningar. Trots utmaningar kan Safewards bidra till en mer strukturerad, personcentrerad och återhämtningsinriktad omvårdnad.

Presentatör: Tide Garnow

Titel: Förtvivlad och ensammare än någonsin-Existentiellt ensamhet och ledsenhet under ungdomstiden

Den psykiska ohälsan ökar bland ungdomar enligt olika rapporter och forskningsstudier. Ledsenhet och ensamhet används inte sällan som markörer för ungdomars psykiska ohälsa, samtidigt är ledsenhet och ensamhet något vi människor erfar återkommande under livet. Det finns således en risk att ungdomars mer "vardagliga" känslouttryck tolkas som sjukliga och därigenom möts inadekvat. Genomen ökad kunskap om ledsenhet och existentiell ensamhet under ungdomstiden, skapas möjligheter att möta ungdomars känslomässiga och existentiella behov. Syftet med avhandlingen som presenteras var att utforska existentiell ensamhet och ledsenhet under ungdomstiden. Till grund för avhandlingen ligger fyra empiriska delstudier varav en är en kvantitativ tvärsnittsstudie baserad på enkätdata (n=1489; 15–17 år). Övriga tre studier är kvalitativa och baserade på data från individuella intervjuer (n=16; 15–21år), retrospektiva skriftliga berättelser (n=67; högskolestudenter) respektive fokusgruppdiskussioner (n=30; 16–21 år). Existentiell ensamhet och ledsenhet kom till olika uttryck i de unga personernas kroppar och innebar en sårbarhet som kunde vara svår att blotta för andra. Ungdomarna riskerade därför lämnas ensamma med sina smärtande känslor och tankar. Ungdomarna längtade efter att mötas av personer som de kunde lita på och som kunde ge dem stöd och lindring när de behövde det. Ungdomarna hade olika behov av stöd vilka också kunde skifta över tid. Ungdomar behöver därför erbjudas personcentrerat stöd av personer med förståelse för deras skiftande känslomässiga och existentiella behov.

Presentatör: Maria Niinimaa

Titel: Existentiell ensamhet under ungdomstiden med fokus på ungdomar med substansbruk

Projektet som presenteras undersöker ensamhet bland ungdomar med särskilt fokus på existentiell ensamhet och ungdomar som upplever psykisk ohälsa och substansbruk. Psykisk ohälsa och ensamhet under ungdomstiden är växande globala folkhälsoproblem, och ensamhet är kopplat till både depression, ångest och riskbeteenden som substansbruk. Målet är att projektet ska bidra med kunskap för att upptäcka, tolka och möta existentiell ensamhet under ungdomstiden med fokus på ungdomar med substansbruk. Projektet kommer även att bidra med kunskap om förekomst av ensamhet hos ungdomar i relation till psykisk ohälsa och substansbruk. Delstudie I och IV: Undersöka hur ensamhet bland ungdomar varierar över tid och i relation till faktorer som kön, ålder, socioekonomisk status, psykisk ohälsa och substansbruk. Delstudie II-III: Utforska erfarenheter av och upplevt stöd vid existentiell ensamhet hos ungdomar med substansbruk. I delstudie I och IV används kvantitativ design med data från Folkhälsomyndighetens undersökning "Skolbarnshälsovanor i Sverige", 2017/2018, 2021/2022 samt framtida insamling 2025/2026. Data analyseras med deskriptiv och analytisk statistik. I delstudie II och III används kvalitativ design med semi-strukturerade intervjustudier med induktiv ansats. Ungdomar, mellan 15-19 år, med substansbruk och erfarenhet av existentiell ensamhet rekryteras via den specialiserade beroendevården för ungdomar. Data analyseras med kvalitativ innehållsanalys samt tematisk analys. Ungdomar som upplever ensamhet kommer ofta i kontakt med flera olika verksamheter inom vården, men deras behov upptäcks och bemöts inte alltid. Trots kännedom om det dubbelriktade sambandet mellan psykisk ohälsa, substansbruk och ensamhet, möts ungdomar utifrån symptombilden i stället för att ge utrymme för existentiella funderingar. Det är viktigt att upptäcka, förstå och tolka ungdomars uttryck av känslor och beteenden som kan indikera underliggande ensamhet. Kunskapen förväntas bidra till förbättrat bemötande av ungdomar samt även bidra till att lägga grunden för att utveckla interventioner med fokus på existentiell ensamhet hos ungdomar utifrån ett personcentrerat förhållningssätt.

Presentatör: Susanne Tell, Louise Kimby & Åsa Höij

Titel: Hur kan vi stärka och utveckla sjuksköterskans kompetens och roll för att uppnå rättssäker tvångsvård?

Workshop

Socialstyrelsen har ett pågående regeringsuppdrag som syftar till att stärka och utveckla den psykiatriska tvångsvården och rättspsykiatriska vården för vuxna patienter. Uppdraget syftar till att förebygga psykiatrisk tvångsvård samt att förebygga och minska behovet av tvångsåtgärder och omfattar hela vård- och omsorgskedjan. Workshopens mål är att deltagarna genom reflekterande diskussion får lyfta olika infallsvinklar och dela erfarenheter hur sjuksköterskans kompetens kan bidra till att förebygga och minska behov av tvångsvård och tvångsåtgärder. Men också hur sjuksköterskan kan göra tvångsvården mer rättssäker, trygg och meningsfull där patientens rättigheter står i fokus. Socialstyrelsen genomför just nu en fördjupad

kartläggning avseende ledning och vårdpersonalens behov av stöd och insatser för att utveckla vård- och omsorgskedjan samt innehållet och kompetensen inom tvångsvård. Under workshopen kommer deltagarna få en presentation av uppdraget samt i dialog få arbeta med hur omvårdnadskompetens kan tillvaratas och stärkas i tvärprofessionellt teamarbete och i utvecklingsarbete. Socialstyrelsens kartläggning kommer att vara betydelsefull för den fortsatta inriktningen av regeringsuppdraget som ska slutredovisas i november 2027. I våra dialoger har sjuksköterskans roll och kompetens vid förebyggande samt genomförande av tvångsåtgärder lyfts. Vi är nu intresserade av att fördjupa denna diskussion dels för att stimulera till erfarenhetsutbyte mellan verksamheter dels formulera områden som behöver stärkas. Ett nära samarbete med sjuksköterskor är en viktig del för att nå en rättssäker, jämlik och trygg heldygnsvård där tvångsvård och tvångsåtgärder är den sista utvägen.

Presentatör: Andreas Glantz och Jenny Molin

Titel: Tid Tillsammans från starten och in i framtiden

Gemensamma aktiviteter mellan patienter och personal inom psykiatrisk heldygnsvård kan främja relationsbyggande, bidra till patienters återhämtning och minska personals upplevda stress och samvetsstress. Tid Tillsammans är en omvårdnadsintervention för att möjliggöra gemensamma aktiviteter inom nämnd kontext. I den här presentationen berättar vi om interventionens historia och framtida studier; argumenten för varför den behövs, var den har sina rötter, hur vi studerat den så här långt och vilka studier som planeras framåt. Kunskap om aktivitetens betydelse för relationsbyggande och återhämtning samt hur gemensamma aktiviteter blir en arena för psykiatrisk omvårdnad är centralt vid utveckling av meningsfull psykiatrisk heldygnsvård.

Presentatör: Hanna Tuve

Titel: Hur kan vi stödja återhämtning vid stressrelaterad ohälsa?

Långvarig stress-relaterad ohälsa är ett ökande folkhälsoproblem i Sverige och globalt. Sjukskrivningstiden är ofta lång med betydande konsekvenser för den drabbade, dennes närstående och för samhället i stort. Vård, behandling och rehabilitering sker idag inom olika vårdkontexter och med olika utbud beroende på verksamhet och region. Idag saknas tillräckligt med forskning och kunskapsunderlag om hur vården faktiskt ska utformas för att kunna främja återhämtning från stress-relaterad ohälsa. Syftet med presentationen är att beskriva pågående forskning som fokuserar på hur vi kan stödja återhämtning vid stress-relaterad ohälsa. Studierna har genomförts med kvalitativ design. Intervjudata och data från tidigare publicerade kvalitativa studier har använts för analys i olika studier. Presentationen kommer att utgå ifrån exempel från forskargruppens olika studiers resultat. Resultaten belyser bland annat vikten av att stödja personens resa mot återhämtning genom olika aktiviteter som stimulerar reflektion, existentiella insikter och förändring av livssituationen. Personer med långvarig stress-relaterad ohälsa behöver professionellt stöd på olika sätt ifrån vården för att återhämta sig. Specialistsjuksköterskan med inriktning psykiatrisk vård har här viktig roll inom t ex primärvården.

Specialistsjuksköterskans avancerade kompetens inom psykiatrisk omvårdnad har goda förutsättningar för att möta dessa personers existentiella och individuella behov

Presentatör: Oona Lassenius och Tomas Kumlin

Titel: Personcentrerad vård – Är det självklara verkligen så självklart?

Keynote

Oona Lassenius är leg. specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård och lektor i vårdvetenskap vid Mälardalens universitet. Där är hon bland annat ansvarig för specialistsjuksköterskeutbildningen med inriktning mot psykiatrisk vård som vilar på ett personcentrerat synsätt. Fokus i hennes forskning är personens levda erfarenheter av återhämtning vid psykisk ohälsa. Hon är nu involverad i ett forskningsprojekt som handlar om att implementera Tidvattenmodellen för att främja delaktighet och återhämtning för personer i rättspsykiatrisk vård. Tomas Kumlin är lektor i sociologi vid Mälardalens universitet. Han är bland annat ansvarig för en utbildning i existentiell vägledning på avancerad nivå och undervisar på specialistsjuksköterskeutbildningen med inriktning mot psykiatrisk vård. Hans forskningsintressen har framför allt handlat om kropp, hälsa och existentiella frågor. Just nu är han engagerad i ett forskningsprojekt om äldres existentiella frågor och välmående.

Idag har personcentrering blivit en självklarhet i vården och vi är alla överens om att patienten har rätt att bli bemött utifrån sina personliga förutsättningar. Men är det självklara verkligen så självklart? I sin presentation kommer Oona och Tomas att utforska vad det innebär att möta den andre som person. Vad är utmaningarna, vilka är möjligheterna och vad gör det med mig som vårdar? De kommer även att ge exempel på hur de arbetar med dessa frågor i specialistsjuksköterskeutbildningen i psykiatrisk vård vid Mälardalens universitet. Att se att det självklara inte är självklart ser de som en grundläggande förutsättning för att personcentrerad vård ska bli en genuin möjlighet i den psykiatriska vården.

Presentatör: Karin Örmon

Titel: Mäns våld mot kvinnor - Psykisk ohälsa, vårdens ansvar och möjligheter till förändring

Keynote

Karin Örmon är docent och arbetar som forskningsledare på Västra Götalandsregionens Kompetenscentrum om Våld i Nära relationer, VKV i Göteborg. Hon har även en tjänst som biträdande professor på institutionen för Hälsa på Blekinge tekniska högskola (BTH) i Karlskrona. Karin disputerade 2014 med avhandlingen "Experiences of abuse during the life course-Disclosure and the care provided among women in a general psychiatric context". Hennes forskningsområden är dödligt våld i nära relationer, erfarenhet av våld bland kvinnor, män samt barn och ungdomar, våldets konsekvenser, psykisk ohälsa samt våld inom hälso- och sjukvård. I sin presentation kommer Karin att belysa mäns våld mot kvinnor och våldets betydelse för den psykiska hälsan. Män som har dödat en kvinnlig partner söker hälso- och sjukvård i större omfattning än normalpopulationen och de har dessutom i högre grad psykiatriska sjukdomar. Vad behöver vi som specialistsjuksköterskor inom

psykiatrisk vård veta, och vad kan vi göra för att förhindra att kvinnor utsätts för våld av någon de har eller har haft en relation med?

Presentatör: Louise Kimby & Åsa Höij

Titel: Hur kan vi ge en personcentrerad vård och omsorg vid psykiatriska tillstånd och psykisk funktionsnedsättning?

Workshop

För att stödja en mer personcentrerad vård och omsorg har Socialstyrelsen tagit fram ett kunskapsstöd med rekommendation för metoden delat beslutsfattande samt filmer och reflektionsmaterial kring att möta personer med psykiatriska tillstånd i svåra situationer. Kunskapsstöden riktar sig till personal, chefer och beslutsfattare inom vård och omsorg och synliggör vikten av relationsskapande arbete. Under workshopen kommer deltagarna få en presentation av de olika stöden samt ges möjlighet till reflektion och diskussion. Workshopens mål är bidra till att deltagarna genom kunskap och reflektion får ökade förutsättningar att möta personer med psykiatriska tillstånd i svåra situationer. Workshopen vill också bidra till ökad kunskap om metoden delat beslutsfattande och hur den kan användas för att stärka personer med psykiatriska tillstånd och psykisk funktionsnedsättnings delaktighet, särskilt när tillståndet är svårt, funktionsnedsättningen betydande och behoven stora. Inom ramen för ett regeringsuppdrag att stimulera och stärka det nationella arbetet med att utveckla en personcentrerad vård och omsorg för personer med komplex psykiatrisk problematik har Socialstyrelsen tagit fram flera kunskapsstöd. Under workshopen kommer en film som skildrar ett exempel på en svår situation i psykiatriskheldygnsvård visas och deltagarna får reflektera över förhållnings- och arbetssätt i denna och liknande situationer som de möter i sitt arbete. Workshopen kommer också innehålla ett moment där metoden delat beslutsfattande beskrivs och diskuteras. Socialstyrelsens arbete för att stödja en mer personcentrerad vård och omsorg har bland annat resulterat i ett kunskapsstöd med rekommendation till hälso- och sjukvården och socialtjänsten kring metoden delat beslutsfattande vid psykiatriska tillstånd och psykisk funktionsnedsättning och filmer kring att möta svåra situationer vid psykiatriska tillstånd. Vikten av det relationsskapande arbetet synliggörs i såväl filmerna som dess stödmaterial samt i kunskapsstödet om delat beslutsfattande. Ett nära samarbete och en förtroendefull relation är centralt för en vård och omsorg som utgår från personens resurser, förutsättningar och behov.

Presentatör: Jenny Karlsson, Johanna Salberg och Hanna Tuve

Titel: Specialistsjuksköterska inriktning psykiatrisk vård – Hur synliggörs kompetensen i klinisk vardag?

Workshop

För att säkerställa en högkvalitativ, patientsäker och personcentrerad psykiatrisk vård är det avgörande att både grundutbildade och specialistutbildade sjuksköterskors kompetens tillvaratas på ett ändamålsenligt sätt i det kliniska arbetet. Forskning visar dock att många sjuksköterskor upplever en rolltydlighet i den kliniska vardagen och att det sällan är tydligt framställt vilka ansvarsområden och arbetsuppgifter olika personalkategorier har så som grund- och specialistutbildade sjuksköterskor. Denna

workshop syftar till att belysa hur ansvarsfördelningen mellan olika kompetensnivåer kan tydliggöras och implementeras i vårdverksamheter. Med utgångspunkt i kompetensbeskrivningen för specialistsjuksköterska med inriktning psykiatrisk vård diskuterar vi hur arbetsplatser kan optimera användningen av grundutbildade sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och andra professioner för att ta tillvara kompetenser och bidra till en psykiatrisk vård och omvårdnad som främjar återhämtning. Workshopen ger deltagarna möjlighet att reflektera över nuvarande strukturer, identifiera utvecklingsområden och utbyta idéer för att stärka sjuksköterskors roll och ansvar inom olika verksamheter.

Presentatör: Mattias Vincze

Titel: Tidvattenmodellen – en möjlighet att främja delaktighet och återhämtning samt utveckla vårdkulturen inom rättspsykiatrisk vård.

Värdet av personcentrerad-och återhämtningsinriktad psykiatrisk vård betonas av såväl forskare som personer med erfarenheter av psykisk ohälsa. Lagstiftningens krav på delaktighet bör genomsyra all vård, även den rättspsykiatriska, som även har ett samhällsskyddande uppdrag. Detta kan innebära att vårdkulturen blir fostrande och fokuserar anpassning till samhälleliga normer på bekostnad av delaktighet och personcentrering, och göra att omvårdnadspersonalen slits mellan olika synsätt och värden. Presentationen tar fasta på ett planerat projekt där Tidvattenmodellen kommer att implementeras inom rättspsykiatrisk vård. Det övergripande syftet med projektet är att i rättspsykiatrisk slutenvård studera hur en modell för personcentrerad och återhämtningsinriktad omvårdnad, Tidvattenmodellen, kan bidra tillförändringar i vårdkulturen så att vårdkvalitet och patienters delaktighet och återhämtning gynnas. Projektet sker i nära samverkan med kliniken och inkluderar brukarmedverkan. Tidvattenmodellen har introducerats för att skapa transparens och involvera all personal i implementeringsprocessen. Brukarmedverkan säkerställer att viktiga aktörer blir hörda och beaktade i utvecklingsprocessen, vilket ökar förståelsen för relevanta forskningsområden och frågor. Detta kan också bidra till ökad öppenhet hos de intervjuade. Projektet kommer att följas upp genom fyra delstudier. Resultatet förväntas bidra till utveckling av såväl personcentrerad vård och återhämtningsinriktad vård som en utveckling av vårdkulturen. Genom att prioritera patientens rättigheter och möjligheter, och att se patienten som en person, bidrar vårdandet till en inkluderande och stödjande vårdmiljö. Presentationen kommer att fokusera på hur Tidvattenmodellen introduceras och värdet av brukarmedverkan som en möjlighet att tillvara ta patienters erfarenheter i samband med forskning och utveckling av rättspsykiatrisk vård.

Presentatör: Lena Wiklund Gustin

Titel: Återhämtningsinriktad psykiatrisk omvårdnad – vad är viktigt för patienterna?

Bakgrund: Under de senaste decennierna har patienters återhämtning lyfts fram som ett centralt tema inom psykiatrisk omvårdnad och otaliga artiklar har skrivits på området. Tidigare forskning visar att långt ifrån alla patienter upplever att den vård de fått bidragit till återhämtning. En förklaring kan vara att patienters och personals uppfattningar av vad återhämtning innebär skiljer sig åt, inte minst på grund av de

olika perspektiv på återhämtning som beskrivs i litteraturen. Syftet med studien var att utforska betydelsen av personlig återhämtning genom att syntetisera tidigare kvalitativ forskning av hur personer med psykisk ohälsa erfar återhämtning samt söka förståelse för hur psykiatrisk omvårdnad kan bidra till återhämtning. En metaetnografi baserad på 18 artiklar genomfördes. Analysen visar dels att tidigare forskning ofta bedrivs inom ramen för en avgränsad teoretisk disciplin, och med det också ett perspektiv på återhämtning som är snävare än det patienterna själva inkluderar i begreppet. Ur ett patientperspektiv är således fler aspekter av återhämtning inkluderade i återhämningsprocessen som upplevs och förstås som att leva i ständig förändring där förbättring är en aspekt, men där också det som vårdpersonal ofta uppfattar som bakslag ses som en viktig del i ens egen återhämningsresa. Psykiatrisk omvårdnad behöver vila på en mångdimensionell förståelse av återhämtning, så att den inte reduceras till avgränsade teoretiska perspektiv. Vårdare behöver också ha förståelse för att återhämtning inte enbart handlar om att "gå framåt", utan lika mycket om att kunna leva med motgångar samt att få stöd – men också utrymme – i balansgången mellan att vara samtidigt sårbar och kapabel.

Presentatör: Andreas Söderberg

Titel: Hur påverkar personalens beteenden patientdelaktighet i rättspsykiatri?

Studier visar att patientdelaktighet i rättspsykiatrisk verksamhet är både svår att åstadkomma och överlag beskrivs som låg. Anledningen till detta beskrivs bero på det faktum att vården inte är frivillig och att den rättspsykiatriska vårdprocessen är långsam och inte tidsbestämd. Samtidigt finns det stöd för att upplevelsen av delaktighet också är avhängig goda vårdrelationer och att personalens beteende spelar roll för hur delaktiga patienter upplever sig vara. Syftet med studien var att undersöka personal och patienters självrapportering av förekomst och viktighet av vårdande personalbeteenden samt upplevd patientdelaktighet. Data samlades in genom att både personal och patienter på samma rättspsykiatriska klinik fick svara på enkäter om förekomst och viktighet av personalbeteenden (Verbal and Social Interactions[VSI]) och delskalan om patientdelaktighet (Quality in Psychiatric Care[QPC]). Gruppjämförelser och sambandsanalyser har därefter gjorts. Personal och patienter skattar patienternas delaktighet på samma nivå samtidigt som de skattar förekomsten av personalbeteenden olika. Alla kategorier av beteenden hade en korrelation till patientdelaktighet med medium eller låg effektstorlek för patienterna. En ökad patientdelaktighet hade ett statistiskt samband med beteenden inom kategorierna 'Visa intresse för patienternas känslor, upplevelser och beteenden' och 'Att hjälpa patienterna att etablera struktur och rutiner i sin vardag'. Det fanns dock ett negativt samband för den senare kategorin. Rättspsykiatrisk vård behöver hitta vägar för att hantera målkonflikter som alla handlar om balansen mellan att å ena sidan vårda och å andra sidan upprätthålla samhällsskyddet. Det viktigaste i studien är sambandet mellan upplevd delaktighet och att bli behandlad som en människa med tankar, beteenden och erfarenheter som betyder något.

Presentatör: Gustav Björnberg

Titel: Att vara en familj när någon i familjen vårdas inom rättspsykiatrisk vård.

Den rättspsykiatriska vården i Sverige vårdar cirka 3300 patienter varje år med varierande och allvarlig psykiatrisk problematik. Rättspsykiatrisk vård innebär en inneboende komplexitet då den försöker balansera frihetsberövande med vård och rehabilitering som syftar till att återge frihet. Familjen utgör en betydande resurs i patienternas återhämtning, men när en familjemedlem har begått ett brott och lider av en allvarlig psykisk sjukdom, uppstår komplexa påfrestningar för hela familjen. Familjens roll inom rättspsykiatrisk vård är hittills otillräckligt beforskad inom rättspsykiatri och det saknas helt kvalitativ forskning som rör familjens roll inom svensk rättspsykiatri. Syftet var att undersöka hur det är att vara en familj när någon i familjen vårdas inom rättspsykiatrisk vård. I denna fenomenologiska studie genomfördes sju familjeintervjuer (bestående av totalt 15 informanter) som analyserades med en reflekterande livsvärldsansats. Resultaten visar, att vara en familj när någon i familjen vårdas inom rättspsykiatrisk vård erfars som osäkert och fragmenterat. Familjerna påverkas ständigt av osäkerheten kring nuet och framtiden, och det är en ständig kamp att upprätthålla familjerelationerna. Det ligger i familjens natur att hjälpa varandra, men hjälpen upplevs som obetydlig för att uppnå vårdens mål. Familjerelationen präglas istället av dess förmåga att minska det lidande som frihetsberövande och psykisk sjukdom skapar. En familj, där någon i familjen vårdas inom rättspsykiatrisk vård har stora behov av stöd som inte blir tillgodosedda, trots att dessa behov lyfts fram från flera olika perspektiv. Familjens roll som stöd för patienten, är starkt beroende av deras egna förmågor och vårdpersonalens genuina hjälpsamhet. Att personalen får kunskap om hur det är att vara familj inom rättspsykiatrisk vård och deltar i utbildningsinsatser med fokus på en familjeorienterad vård inom rättspsykiatri skulle kunna förbättra familjernas situation och upplevelse.

Presentatör: Julia Karlberg och Lilijan Housø

Titel: Förstärkningspersonalens upplevelser av att ingripa vid en högrisksituation inom den rättspsykiatriska vården.

Inom den rättspsykiatriska vården möter vårdpersonal patienter som lider av allvarliga psykiska störningar som även begått brott. Dessa patienter vårdas under tvång och vårdtiderna sträcker sig ofta över lång tid vilket skapar förutsättning för varaktiga vårdrelationer. Det förekommer emellanåt att patienter motsätter sig vård genom att vägra medverka vid behandling eller genom att utöva hot och våld. För att hantera sådana situationer behöver ibland förstärkningspersonal inkallas för att hjälpa till. Den rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö är för närvarande den enda kliniken i Sverige som har etablerat en insats- och förstärkningsgrupp som kallas in vid högrisksituationer (FP/HRS). Genom att undersöka FP/HRS-personalens upplevelser strävar vi efter att öka förståelsen för hur de hanterar och upplever dessa situationer vilket kan bidra till vårdutveckling. Syftet var att beskriva förstärkningspersonalens upplevelser av att ingripa vid en högrisksituation inom den rättspsykiatriska vården. Studien har en kvalitativ forskningsdesign och genomfördes med hjälp av fokusgruppsintervjuer som datainsamlingsmetod. Urvalet bestod av elva

deltagare från FP/HRS-gruppen. Datamaterialet analyserades enligt Graneheim och Lundmans kvalitativa innehållsanalys på en latent nivå. Ur analysen framkom nio underkategorier, dessa kategoriserades i tre huvudkategorier; Ett reflekterande och professionellt vårdande, Ett genomtänkt och förberett ingripande och Att arbeta under tvivel och ovisshet. Ett övergripande tema som kunde utläsas var Samspel i en gemensam process. Ingripande vid högrisksituationer medför risker för både patienter och vårdpersonal. Specialiserade insatsstyrkor som FP/HRS kan minska dessa risker genom pedagogiska metoder och träning som främjar frivillighet och stärker relationer. Deltagande i insatsstyrkan ökar även självförtroendet och yrkesstoltheten hos personalen. För ett effektivt arbete krävs tvärprofessionellt samarbete. Studien betonar behovet av vidare forskning inom området. Detta för att undersöka och öka kunskapen kring vilken betydelse FP/HRS-gruppen skulle kunna ha för vårdkvaliteten och patientsäkerheten i den rättspsykiatriska kontexten.

Presentatör: Kristina Eivergård

Titel: Det verbala språkets skapande konsekvens?

Keynote

Kristina är specialistsjuksköterska i psykiatrisk omvårdnad samt lektor vid Marie Cederschiöld högskola sedan 2016. Före det arbetade hon i många år på Mittuniversitetet i Östersund parallellt med arbete på psykiatrikliniken. Hennes erfarenhet inom psykiatrisk vård tog sin början under mitten av 70-talet då hon som skötare bland annat arbetade vid alkoholpolikliniken i Skellefteå. Kristina kommer från Burträsk i Västerbotten och många i hennes släkt har arbetat inom psykiatrisk vård. I hennes arbete har hon många gånger ställt sig frågan; hur pratar vi med och om de patienter vi möter? När vi pratar om patienterna så skapar vi bilder av dem vilket ofta bidrar till den diagnos som ställs. Men vad är det vi observerar? Hur kommer det sig att vi sedan formulerar observationerna på ett visst sätt vid ronder och rapporteringar? Vilka konsekvenser får det språk vi använder?

Nästa år möts vi i Karlskrona!
22-23/4 2026
I samarbete med Blekinge Tekniska Högskola

Följ gärna PRFs arbete via:

www.psykriks.se

Instagram: psykriks.se

Facebook: psykriks